

สืบสำเนาพระราชปณิธาน ตามรอยพระยุคลบาทชาติเข้มแข็งมั่นคง



ขจัดภัย บำรุงพัฒนา¹

กว่าที่คนไทยจะมีบ้านเมืองเป็นหลักแหล่งสร้างบ้านแปลงเมือง จนมาเป็นเช่นทุกวันนี้ บรรพบุรุษเราต้องดำดั้นลี้ภัยชีวิตไปนับไม่ถ้วนเพื่อรักษา ถิ่นฐานบ้านเรือนเอาไว้ พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่ยุคสุโขทัย ถึงยุคกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยธนบุรี ได้ทรงนำทัพปกป้องรักษาบ้านเมืองไว้ให้ลูกหลาน ด้วยความกล้าหาญเสียสละ ในสมัยรัตนโกสินทร์ก็เช่นกัน พระมหากษัตริย์ไทย ราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ ทรงปกป้องบ้านเมืองให้พ้นภัยจากอริราชศัตรู สามารถ ดำรงอย่างมีเกียรติศักดิ์ศรีมีความเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ ทรงปฏิบัติภารกิจ มากมายที่เป็นประโยชน์อย่างอนอกอนันต์ต่อชาติบ้านเมือง ประชาชนชาวไทย จึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รักและภักดีจักรีวงศ์ทุกพระองค์ไม่เสื่อมคลาย

พระราชปณิธานในหลวงรัชกาลที่ 9

พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่คนไทยได้ยินเป็นครั้งแรกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ก็คือ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

นับแต่นั้นเป็นต้นมาพระองค์ได้พระราชทานคำสอน แนะนำผ่านทางพระบรมราโชวาท

พระราชดำรัส พระราชดำริ ในวโรกาสต่าง ๆ

ที่สะท้อนถึงพระราชปณิธานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

¹ อติตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2541 - 2545)



- **ประการแรก** ทรงมุ่งมั่นตั้งพระทัยให้พสกนิกรชาวไทยผ่อนคลายจากความทุกข์ ความเดือดร้อน
- **ประการที่สอง** ทรงปรารถนาให้คนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- **ประการที่สาม** ทรงปรารถนาให้คนไทยมีความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
- **ประการสุดท้าย** ทรงปรารถนาให้บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

คุณธรรมคำพ่อสอน



ตลอด 70 ปี ที่ครองราชย์ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจมากมายเหลือที่จะคณานับ เพื่อดำเนินการตามพระราชปณิธาน ด้วยการพระราชทานคำสอน คำแนะนำ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต หลักคิด และหลักปฏิบัติในการทำงาน หลักการพัฒนาทั้งหลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน และหลักการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบ สันติ ตลอดจนทรงงานหนักตลอดเวลาในการเข้าไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้ที่เดือดร้อนยากไร้ ทั้งนี้ ก็ด้วยความรัก ความห่วงใยพสกนิกรชาวไทยอย่างที่ไม่มิผู้ใดจะเสมอเหมือน

คำสอน คำแนะนำ คำเตือนสติ ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระราชทานให้นี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่า เป็นประโยชน์ถูกต้องเป็นธรรมทั้งสิ้น จึงเรียกว่า “คุณธรรมคำพ่อสอน” ปัจจุบันรู้จักกันในชื่อว่า “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่



การครองตน

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานคำสอน คำแนะนำ ครอบคลุมทุกเรื่องทุกประเด็น ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ผู้คนทุกหมู่เหล่า เป็นคนดีมีคุณธรรม มีน้ำใจรู้จักให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้ที่เดือดร้อนยากไร้ ทรงปลูกฝังให้คนไทย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกรับผิดชอบ มีความอดทนอดกลั้น ขยันหมั่นเพียร ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น มีจิตใจหนักแน่น มั่นคงดำรงความเป็นกลาง มุ่งมั่นทำความดี ทำสิ่งที่ดีมีคุณค่าต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อบ้านเมืองเป็นส่วนรวม



การครองงาน

พระองค์ทรงตระหนักว่าข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นหลักของบ้านเมือง มีความสำคัญต่องานของแผ่นดิน จึงได้พระราชทานคำสอนคำแนะนำ ให้แก่ข้าราชการในวโรกาสต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ดังความใน พระบรมราโชวาทองค์หนึ่งว่า



...ข้าราชการไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใด ระดับใด ทำหน้าที่อย่างไร ล้วนแต่มีความสำคัญ ต่องานของแผ่นดินทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้พระราชทาน คำสอน คำแนะนำ ในเรื่องหลักการทำงานให้กับนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่จบการศึกษา เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรด้วย คำสอนเหล่านี้ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการทำงานได้เช่นเดียวกัน



ทรงปลูกฝังให้ข้าราชการทำงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ ละทิ้งประโยชน์ส่วนตน มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่ตั้ง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต จิตสำนึกรับผิดชอบ ใฝ่หาความรู้ทุกอย่างเป็นไปอย่างถูกต้อง เทียงตรง เป็นกลาง ทรงสอนให้ทำงานอย่างมีหลักการ มีระเบียบ ปรับปรุงตัว ปรับปรุงงานให้ดีมีประสิทธิภาพ ทนการทันทเวลาอยู่เสมอ ให้เพียรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เพื่อให้งาน ที่ทำบังเกิดผล เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและประชาชน อย่างแท้จริง



การพัฒนา

พระราชกรณียกิจที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงอุทิศเวลา ให้มากที่สุดได้แก่งานด้านการพัฒนา ทรงมีความรอบรู้ ในงานด้านนี้อย่างลึกซึ้ง ทรงศึกษา ค้นคว้าและทดลอง ปฏิบัติด้วยพระองค์เองก่อนที่จะทรงแนะนำแก่ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คำสอนคำแนะนำ เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง หลักการทรงงาน ได้นำไปสู่การพัฒนาในด้าน ต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านการเกษตร การศึกษา สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4,700 โครงการ และ โครงการส่วนพระองค์อีกนับไม่ถ้วน

สำหรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะได้รับการยอมรับและนำไปปฏิบัติกันทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวางทั่วประเทศแล้ว องค์การสหประชาชาติก็ได้ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้นำไปเผยแพร่ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชนในประเทศเหล่านั้น



การอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติ

พระราชปณิธานที่สำคัญของในหลวงรัชกาลที่ 9 ก็คือ ทรงปรารถนาให้คนไทยมีความสามัคคีกลมเกลียว และให้บ้านเมืองมีความมั่นคงปลอดภัย มีความร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริงเพื่อให้เป็นไปตามพระราชปณิธาน ทรงพระราชทานคำสอนคำแนะนำให้คนไทยมีความรักชาติ คิดถึงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ช่วยกันปกป้องรักษาบ้านเมืองและสิ่งดีงามที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างสมไว้ด้วยความกล้าหาญเสียสละ พระองค์ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องความสามัคคีของคนไทยที่จะต้องรักษาไว้ให้ได้ เพราะเป็นพลังที่เข้มแข็งแกร่งกล้า นำพาบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่รอดปลอดภัย ทรงเตือนว่า เมื่อใดมีความแตกแยกสามัคคี มีแต่จะนำภัยอันตรายมาสู่บ้านเมืองทรงแนะนำให้คนไทยมีน้ำใจไมตรี ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้อภัยกัน มีความเข้าอกเข้าใจกัน

ตามรอยพระยุคลบาท



คำสอนทุกเรื่องที่พระราชทานให้พสกนิกรชาวไทยในวโรกาสต่าง ๆ พระองค์ทรงปฏิบัติโดยไม่ขาดตกบกพร่อง นับเป็นแบบอย่างที่ดีที่เจ้าหน้าที่รัฐและคนไทยทุกหมู่เหล่าจะได้ประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท แบบอย่างที่พระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน มีมากมายหลายอย่าง ในที่นี้จะขอนำมาเสนอเพียงสามแบบอย่าง ได้แก่

1. ทรงเป็นแบบอย่างของความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร อ่อนโยน ต่อบุคลากร

ผู้ที่เคยทำงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทในหลวงรัชกาลที่ 9 เล่าว่า ความสุขที่แท้จริงของพระองค์ก็คือการได้ไปเยี่ยม ได้ช่วยเหลือ แก้ไขความเดือดร้อนของราษฎร จะเห็นว่าการเสด็จไปเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศทุกครั้ง จะมีราษฎรมาเฝ้ารับเสด็จอย่างเนืองแน่น โดยมีผู้เฒ่าผู้แก่มานั่งรอรับเสด็จอยู่แถวหน้า พระองค์จะทรงนั่งคุกเข่า หรือไม่ก็นั่งพับเพียบ ใต้ถุนทุกซ่ซุส ความเดือดร้อนและความต้องการของราษฎรด้วยความสนพระทัย



บางพื้นที่ชาวบ้านจะนำสิ่งของที่หาได้ในพื้นที่มาถวาย เช่น กล้วยน้ำว่า มะพร้าว ฯลฯ พระองค์ทรงรับไว้ด้วยความพอพระทัย มีอยู่คราวหนึ่งเสด็จไปสักการะพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีแม่เฒ่าคนหนึ่งอายุ 102 ปี มารอรับเสด็จตั้งแต่เช้ามีดพร้อมดอกบัว 3 ดอก ที่เตรียมมาถวายในหลวง ตอนที่เสด็จมาถึงเป็นช่วงบ่ายดอกบัวในมือแม่เฒ่าเหี่ยวเฉาแล้ว พระองค์ทรงโน้มพระวรกายลงมาจับดอกบัวจากแม่เฒ่าด้วยสายพระเนตรที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตาอาหาร ภาพในลักษณะที่มีให้เห็นเป็นประจำ แสดงให้เห็นถึงความรัก ความเมตตาเอื้ออาทรของในหลวงที่มีต่อราษฎรของพระองค์

2. ทรงเป็นแบบอย่างของความอดทน พากเพียร เสียสละ ตลอด 70 ปีที่ครองราชย์ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จไปเยี่ยมราษฎรในท้องที่ห่างไกลทั่วทุกภูมิภาค ไม่ว่าจะเส้นทางจะยากลำบากเพียงใด ภูเขาจะสูงใหญ่แค่ไหน ถ้าทรงทราบว่ามีการปฏิบัติที่ประสบปัญหาในพื้นที่นั้นแล้ว จะทรงตัดสินใจไปเยี่ยมโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากในการเดินทาง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของชาวบ้าน พระองค์ทรงงานหนักตลอดเวลา อีกทั้งยังทรงศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ และทดลองปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความอดทนพากเพียรเสียสละ สิ่งเหล่านี้เป็นแบบอย่างที่ดีที่เจ้าหน้าที่รัฐจะได้ปฏิบัติตาม

3. ทรงเป็นแบบอย่างของความห่วงใยในความทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเหมือนสิ่งอื่นใด ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงสนพระทัยและห่วงใยในความเดือดร้อนเรื่องโรคภัยไข้เจ็บของราษฎรมาตั้งแต่ต้นรัชกาล ในช่วงนี้คนไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากโรคภัยหลายอย่าง ได้แก่ วัณโรค โรคเรื้อน โรคโปลิโอ และอหิวาตกโรค พระองค์ได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนมากให้โรงพยาบาล สภากาชาดไทย กระทรวงสาธารณสุข เพื่อใช้ในการสร้างอาคาร คั่นคว้า วิจัย จนทำให้สามารถผลิตวัคซีนเพื่อใช้ในการป้องกันวัณโรคผลิตวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ สร้างเครื่องกลั่นน้ำเกลือมาใช้ในการรักษาอหิวาตกโรค จัดตั้งสถาบันราชประชาสมาสัย เพื่อศึกษา คั่นคว้าวิธีป้องกันและรักษาโรคเรื้อน ความทุกข์ความเดือดร้อนที่เกิดจากภัยธรรมชาติก็เป็นเรื่องที่พระองค์ทรงให้ความห่วงใยเช่นกัน ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ดินถล่ม ลมพายุ ฝนแล้ง อัคคีภัยไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหนในแผ่นดินนี้ จะมีรับสั่งให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ที่ทรงก่อตั้งขึ้นในปี 2505 นำสิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีพไปช่วยเหลือราษฎรที่เดือดร้อนโดยทันที

โดยเฉพาะในเรื่องน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ พระองค์จะเสด็จไปช่วยเหลือด้วยพระองค์เอง ด้วยเหตุการณ์น้ำท่วมกรุงเทพฯ ในปี 2528 ในวันนั้นพระทนต์องค์หนึ่งของพระองค์หักเฉียดโพรงประสาท ต้องถวายเป็นการรักษาเป็นการด่วน ในขณะที่คนกรุงเทพฯ ก็กำลังประสบปัญหาน้ำท่วมต้องการบรรเทาทุกข์อย่างเร่งด่วนเช่นกัน เมื่อทันตแพทย์เข้ามาถวายเป็นการรักษา รับสั่งถามว่า “จะใช้เวลานานเท่าใด” ทันตแพทย์กราบบังคมทูลว่า อาจต้องใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง รับสั่งว่า “ขอรอไว้ก่อน ฉันทนได้ วันนี้ขอไปดูราษฎรและช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วม”

สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงห่วงใยในความทุกข์ความเดือดร้อนของราษฎรยิ่งกว่าสุขภาพของพระองค์

ส่งท้าย



ตลอด 70 ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ ยังประโยชน์อย่างเอนกอนันต์ต่อบ้านเมือง นอกจากนี้ พระองค์ยังได้พระราชทานคำสอนคำแนะนำผ่านทาง พระบรมราชาบาท พระราชดำรัส พระราชดำรินวโรกาสต่าง ๆ ตลอดจน ทรงงานหนักตลอดเวลา ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เดือดร้อนยากไร้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งมั่นตั้งพระทัยให้พสกนิกรชาวไทยผ่อนคลายจากความทุกข์ ความเดือดร้อน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสมัคสมานสามัคคี บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความร่มเย็นเป็นสุข

ในยามที่บ้านเมืองกำลังเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจจากพิษโควิด - 19 เผชิญกับวิกฤตคุณธรรมที่นำไปสู่ปัญหาหลากหลายร้ายแรง และความเห็นต่างทางความคิดที่นำไปสู่วิกฤตทางการเมืองได้

สภาพการณ์เช่นนี้มีสิ่งเดียวเท่านั้นที่จะช่วยคลี่คลายวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ลงได้ นั่นก็คือคุณธรรมคำสอนของในหลวงรัชกาลที่ 9

โดยคนไทยทุกหมู่เหล่าจะต้องน้อมนำคำสอนของพระองค์มาปฏิบัติอย่างจริงจังในการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียง ถ้าจะทำให้ในสิ่งที่เป็นความดี ความถูกต้องและเป็นธรรม มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง ห่างจากอคติ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีความเข้าใจและให้อภัยกัน รู้จักให้รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รู้รักสามัคคี มีน้ำใจไมตรี ประรณนาดีต่อกัน

เชื่อว่าถ้าทุกคนทุกฝ่ายที่ปรารถนาดีต่อบ้านเมือง ได้สืบสานพระราชปณิธานดำเนินการตามคำสอนของพระองค์ท่านอย่างแท้จริง ก็จะสามารถฟันฝ่าปัญหา อุปสรรควิกฤตการณ์ต่าง ๆ นำพาบ้านเมืองไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความเข้มแข็งมั่นคง และความร่มเย็นเป็นสุขได้ในที่สุด

